

Oponentský posudek diplomové práce

Název práce: Teodicea aneb otázka zla ve světě stvořeném dobrým Bohem

Autor práce: Bc. Markéta Nováková

Obor studia: Teologie služby

Posudek vypracoval: Mgr. Lucie Kolářová, Dr.theol.

Datum: 05. 05. 2017

Předložená diplomová práce, ve všeobecnosti svého názvu málo vypovídající, se zaměřuje na problematiku teodiceje v díle vybraných osob, které se explicitně zabývaly problémem zla ve vztahu k Bohu, jeho dobrotě a spravedlnosti: autora starozákonní knihy Job (označován v práci funkčně jako Job), novověkého filosofa G. W. Leibnize, katolického filosofa a teologa 20. století C. Tresmontanta a spoluzakladatelky adventistického hnutí 19. století E. G. Whiteové. Vyhroceně řečeno jsou zde vedle sebe postaveny čtyři přístupy, které se zásadně liší a představují tak zároveň různé modely řešení otázky po zlu: Job, čelící reálnému existenciálnímu utrpení a zlu, odpovídá svědectvím víry, které je z podstaty věci vyznáním, projevem jeho nejhlubšího lidského postoje a zároveň stvrzením Boží svébytnosti; Leibniz, potýkající se na teoretické rovině se zlem jako faktorem ohrožujícím Boží dokonalost, odpovídá sofistickými a racionalistickými a spekulativními argumenty; Tresmontant, vymezující se proti ateistické antináboženské interpretaci zla, odpovídá racionalistickou obranou židovského a křesťanského pojetí svobody; a Whiteová, vnímající všudypřítomné zlo a proměňující existenciálně zakoušené utrpení v prorocké poslání, odpovídá charismatickým apelem na přijetí Boží lásky jako jediné protiváhy zla, která ovšem „funguje“ na božský způsob, tedy aniž by to člověk kdy pochopil. Autorka si klade za cíl tato čtyři pojetí představit (seznámit s nimi čtenáře, popsat je, rozebrat je) a vzájemně porovnat v aspektech bezprostředně se týkajících problematiky teodiceje.

Obsahová oprávněnost daného výběru může působit do určité míry ambivalentně, a to zejména na úrovni syntézy, kterou předložená kvalifikační práce jako celek bezesporu je. Jinak řečeno: něco jiného je nezpochybnitelná dílčí příslušnost každého z představených přístupů do kontextu sledované tematiky, něco jiného pak jejich vzájemná souměřitelnost. V případě E. G. Whiteové je volba navíc jednoznačně učiněna na základě autorčiny příslušnosti k církvi Adventistů sedmého dne, což autorka sama deklaruje (s. 7) a což samo o sobě jistě není žádným problémem, vzhledem k výše řečenému to nicméně vzbuzuje rozpaky, zda autorka neopomenula reflexi věcného, objektivního důvodu této volby právě tam, kde je objektivní relevantnost dotyčné myšlenky pro dané téma nejméně evidentní (pomineme-li – coby spíše jen vnějškový důvod – již výše zmíněnou skutečnost, že dílo Whiteové lze jistě vztáhnout k problematice zla, ospravedlnění Boha, smyslu utrpení atp., stejně jako by se to dalo udělat i u řady dalších autorů, zvláště je-li tematický okruh koncipován dostatečně široce). Jistou míru zaujatosti a tudíž menšího odstupu od osoby Whiteové prozrazuje i drobný fakt, že autorka o ní na některých místech hovoří jako o „prorokyni“ (např. s. 73, 77, 82, 83) – při stejné logice by se dalo jako o prorokovi mluvit také o Jobovi a dokonce by to pro jeho dobu a prostředí bylo adekvátnější než pro 19. století.

Formální oprávněnost daného výběru je naopak jednoznačně přesvědčivá. Práce doslova drží pohromadě promyšlenou metodikou, která je sama o sobě dobře obhajitelná a autorka ji v úvodu také náležitě zdůvodňuje (s. 7). Při rozboru každého z představených přístupů je postup shodný: nejprve se zde zkoumá

vztah k Bohu, dále pojetí zla ve vztahu k člověku a nakonec otázka, jakým způsobem se u toho kterého myslitele připuštěné zlo ospravedlňuje. Dané oblasti zkoumání v témže pořadí pak autorka sleduje i v poslední, komparativní kapitole, čímž získává pevnou základnu pro zobecňující závěry a celkovou syntézu. Naznačená posloupnost se tedy z hlediska záměru této diplomové práce jeví jako vhodně zvolená, věcně přiměřená, efektivní a čtenářsky transparentní.

Po formální a jazykové stránce předložená práce rámcově odpovídá požadovaným standardům, i když zároveň vykazuje některá pochybení. Bibliografické citace a odkazy v textu nejsou správně rozlišeny, takže formálně není rozdíl mezi přímou citací a parafrází a v posledku to vypadá, jako by se zde téměř žádné parafráze nevyskytovaly (jakkoli jich je fakticky právě většina). Autorka není ani v tomto pochybení důsledná: kromě toho, že slůvkem „Srov.“ uvádí vesměs odkazy na biblické verše (přičemž bývá obvyklé a bylo by i vhodnější uvádět údaje o knize, kapitole a verši v závorce bezprostředně za parafrází), uvádí takto občas i některý jiný odkaz (pozn. č. 64, 325, 515) – pravděpodobně bez jakékoli systematickosti. Otázky vyvolává také zdvojení, někdy i ztrojení odkazu, které je nejspíše výrazem snahy o přehlednost, jež však ve své schematičnosti vyznívá poněkud úporně a v posledku to orientaci spíše komplikuje (např. pozn. č. 121 a 122; 475, 476, 477 a četné další). Pochybnost vyvstává rovněž ohledně vědomé volby zdrojů a rozlišování mezi nimi (bez vysvětlení se odkazuje jednou na Augustinovo *Vyznání* vydané r. 1926, jindy na vydání z r. 2006). Autorka také nevyužívá žádného cizojazyčného zdroje. Úroveň vyjadřování opět rámcově naplňuje požadavky odborného stylu, ale v textu se objevuje i množství méně obratných formulací – zejména v uvozujících a dedukujících pasážích, které jsou původními formulacemi autorky –, či chybných spojení (např. záměna slova „populistický“ za „populární“: „*Tato díla byla napsána velmi čtivě, možno říci populisticky.*“, s. 91). Opravdu do očí bijící je skutečnost, že u diplomové práce na téma teodiceje užívá autorka různé varianty písemné podoby daného pojmu (zejm. ve 2. a 3. p. j. č. uvádí střídavě *teodicey* i *teodicei*). Jinak se překlepy a chyby v interpunkci vyskytují v textu ojediněle.

Autorka svou práci prokázala relativní orientací v tématu, které refleктоvala s faktickou správností, terminologicky přiměřeně, a které dokázala uchopit na rovině konceptuální. Pro problematiku teodiceje zvládla zvolit oborově specifický postup a uplatnit adekvátní metodu. Dokázala nejen kompilovat, ale také vytěžit z kompilace „přidanou hodnotu“, uplatnitelnou pro vlastní cíl; dokázala nejen popisně rozebírat, ale snažila se také postihnout vnitřní argumentační strukturu rozebíraných děl – krátce interpretovala, shrnovala a porovnávala předložené poznatky a informace v širší souvislosti, při zachování koncepční linie dané celkovým záměrem textu. Toto hodnocení nemůže být zásadně sníženo tím, že se tak dělo mnohdy neobratně, nebo nebylo úsilí zcela naplněno. Ve výsledku však nutno konstatovat i určitou míru neoddiskutovatelné nevyváženosti, dané jednak neproporčností jednotlivých kapitol (Tresmontantovi je věnován citelně menší prostor), a jednak otázkou, zda nebylo možno čerpat ještě z některých dalších relevantních zdrojů, které byly možná neprávem opominuty (např. sekundární literatura k výkladu Tresmontanta či ke kritickému zhodnocení přínosu Whiteové.)

Diplomová práce Markéty Novákové velmi dobře splňuje nároky na daný typ kvalifikační práce a může být doporučena k obhajobě.

Lucie Kolářová